



Det Nationale  
Center for  
Fremmedsprog



INSTITUT FOR  
KOMMUNIKATION OG KULTUR  
AARHUS UNIVERSITET

# Afdækning af sproglærernes viden, overbevisninger og praksis vedr. grammatikundervisning

## Kort rapport

**Februar 2022**

**Søren Elmholt Andersen**

**Susana S. Fernández**

## Contents

<b>INDLEDNING .....</b>	<b>3</b>
FREM GANGSMÅDE .....	3
<b>BAGGRUNDSBESKRIVELSE .....</b>	<b>3</b>
<b>GRAMMATIKUNDERVISNING.....</b>	<b>4</b>
UDSAGN OM GRAMMATIKUNDERVISNING .....	4
<b>UNDERVISNING PÅ TVÆRS .....</b>	<b>6</b>
ENGELSK VS. DE ANDRE SPROGFAG.....	6
UNDERVISNING PÅ TVÆRS AF SPROG .....	7
UNDERVISNINGSSPROG .....	7
UNDERVISNING PÅ TVÆRS AF HOLD OG ÅRGANGE .....	7
<b>ÅBNE SPØRGSMÅL OM PRAKSIS.....</b>	<b>8</b>
HVORDAN PRÆSENTERER DU ET NYT GRAMMATISK EMNE? .....	8
HVORDAN REPETERER DU TIDLIGERE INTRODUCEREDE EMNER? .....	8
HVORDAN VÆLGER DU, HVILKE GRAMMATISKE EMNER DU PRÆSENTERER FOR DINE ELEVER? .....	9
NÆVN EN ELLER TO LÆREBØGER, GRAMMATIKBØGER, HJEMMESIDER ELLER PROGRAMMER, SOM DU FINDER NYTTIGE I FORBINDELSE MED GRAMMATIKUNDERVISNING, OG FORKLAR KORT HVORFOR. ....	9
NÆVN ET PAR TYPISKE ØVELSER VEDRØRENDE GRAMMATIK FRA DIN UNDERVISNING. ....	9
<b>SAMSPIL MELLE M INTERVIEWS OG SPØRGESKEMABESVARELSER .....</b>	<b>10</b>

## Indledning

Hensigten med denne rapport er at danne et overblik over tanker og praksis i forhold til grammatikundervisning blandt danske gymnasielærere i fremmedsprog. Rapporten starter med en beskrivelse af fremgangsmåden for undersøgelsen, som inkluderer både et spørgeskema og en række semi-strukturerede interviews. Derefter bliver resultaterne kort præsenteret. Vi henviser til [den udførlige rapport](#) fra december 2021 for en mere detaljeret gennemgang af resultaterne.

## Fremgangsmåde

Nærværende rapport er baseret på en spørgeskema- og interviewundersøgelse. Spørgeskemaet er udviklet på baggrund af litteraturen om lærerkognition (*teacher cognition*) og fremmedsprogsdidaktik og dermed nogle af de emner, vi ved, der fylder i grammatikundervisningen i fremmedsprogene. Spørgeskemaet består blandt andet af en række udsagn om grammatikundervisning, hvortil respondenterne skal udtrykke deres grad af enighed på en skala fra ”meget uenig” til ”meget enig”. Desuden indeholder spørgeskemaet også en række fritekstspørgsmål, hvor respondenterne har mulighed for at beskrive deres praksis. I den længere version af denne rapport, som også findes på NCFF’s hjemmeside, er hele spørgeskemaet vedlagt som bilag.

Linket til spørgeskemaet er udsendt til 225 gymnasierektorer, som vi bad dele linket med deres fremmedsproglærere. Derudover kontaktede vi også de forskellige sproglærerforeninger, som vi bad om hjælp til at videreformidle spørgeskemaet på deres relevante kanaler i form af enten hjemmeside, mail, nyhedsbrev eller sociale medier. Spørgeskemaet blev distribueret d. 12. august 2021, og d. 30. august 2021 blev der lukket for besvarelser.

Da et spørgeskema kan have begrænsede muligheder i forhold til at få et dybere indblik i lærernes tanker og praksis, har vi valgt også at inddrage interviews for at kunne få et mere nuanceret billede. I spørgeskemaet havde lærerne mulighed for at give tilsagn til, at vi måtte kontakte dem. Ud af de mange, der sagde ja, blev 6 lærere udvalgt ud fra en fordeling af hovedsageligt fremmedsproget de underviste i, køn og erfaringsniveau, samt i videst muligt omfang også en bred fordeling af gymnasieformer.

## Baggrundsbeskrivelse

Vi modtog i alt 609 besvarelser, heraf 450 gennemførte og 159 delvist gennemførte. De delvist gennemførte besvarelser er også taget med i resultatbehandlingen. 74% af respondenterne er kvinder og 24% er mænd, mens 1% ikke ønskede at oplyse et køn. Den største gruppe af lærere, der har svaret på spørgeskemaet, underviser i engelsk. De udgør over en tredjedel af deltagerne med 38%. Den næststørste gruppe af lærere underviser i spansk, og udgør 23% af deltagerne, tæt forfulgt af tysklærerne, der udgør 21%. Derudover underviser 8% i fransk, 6% i AP, 2% i kinesisk og 2% har valgt ”Andet”, hvor kommentarerne viser, at de hovedsageligt underviser i latin, græsk eller italiensk.

Størstedelen af respondenterne er erfarne lærere. Der er således 43% af respondenterne, der har mere end 15 års erfaring. Derudover har 25% mellem 10 og 15 års erfaring, 21% har mellem 5 og 9 års erfaring og 10% har mindre end 5 års erfaring. I forhold til geografisk tilhørssted underviser 30% af lærerne på en uddannelsesinstitution i Region Hovedstaden, 12% i Region Sjælland, 23% i Region Syddanmark, 24% i Region Midtjylland og 12% i Region Nordjylland. Ift. fordelingen på gymnasieformer kommer langt størstedelen af lærerne, ikke overraskende, fra STX. Det er således hele 70% af respondenterne, der underviser på STX, hvor

den næstmest repræsenterede institutionstype er HHX med 20% af deltagerne. De resterende lærere er fordelt på hhv. HF med 4%, VUC med 3%, HTX med 2%, EUX med 1%, og 1% der har valgt andet. Ud fra de 50 kommentarer, der er til dette spørgsmål, kommer det blandt andet til udtryk, at en del lærere også arbejder på en skole med både STX- og HF-elever, en håndfuld nævner, at de arbejder på IB, og ellers er der forskellige kommentarer, der nævner forskellige kombinationer af både HHX, STX, HF, VUC og HTX.

## Grammatikundervisning

I spørgeskemaet bliver lærerne blandt andet bedt om at angive, hvor stor en del af deres samlede undervisningstid, de bruger på grammatikundervisning. Til det spørgsmål er gennemsnittet af svarene 24,2%, hvilket vil sige, at en gennemsnitslærer angiver at bruge næsten en fjerdedel af sin undervisningstid på grammatikundervisning. Grammatik er altså noget, der ser ud til at fylde forholdsvis meget i klasseværelset, og også mere end det fylder i fagenes læreplaner.

## Udsagn om grammatikundervisning

I en stor del af spørgeskemaet bedes lærerne tage stilling til en række udsagn om grammatikundervisning. Resultaterne af svarene er kort opsummeret i tabel 1. Derefter uddybes nogle af resultaterne på basis af lærernes kommentarer. For udførlige citater fra kommentarerne henviser vi til den lange rapport.

Tabel 1 – Resultater vedr. udsagn om grammatikundervisning

Nr.	UDSAGN	RESULTAT
<b>Grammatik separat eller i kontekst</b>		
1	"Grammatik bør undervises separat, ikke i forbindelse med andre færdigheder"	Over halvdelen er uenige. Lærerne er således fortalere for, at grammatik integreres i arbejdet med andre færdigheder
2	"Grammatik bør præsenteres i kontekst"	Hele 78% er enten enige eller meget enige
3	"Fokus i fremmedsprogsundervisning bør alene være på at lære at kommunikere"	75% af lærerne er uenige i en eller anden grad
4	"Et sammenhængende sprog er vigtigere end et grammatisk korrekt sprog."	67% enten enige eller meget enige, og kun 6% er tilsammen enten uenige eller meget uenige
<b>Induktiv vs. deduktiv tilgang</b>		
5	"At få elever til selv at opdage en grammatisk regel er bedre, end at en lærer præsenterer reglen for dem"	Svarene på disse to modsatrettede udsagn tyder på, at mange er enige i, at en induktiv tilgang er positiv, selvom en stor andel af lærere placerer sig i midten
6	"Det er bedre, at læreren forklarer reglen end at læreren lader eleverne opdage den af sig selv"	
7	"Det er en god ide at lære grammatik ved at præsentere eleverne for mange eksempler af den pågældende struktur uden at forklare den bagvedliggende regel."	Lærerne er ikke tilhængere af en implicit tilgang, hvor man ikke taler om de bagvedliggende grammatiske regler
8	"Elever kan lære et fremmedsprogs grammatik gennem eksponering for sproget i dets naturlige brug"	Lærerne tror generelt set på ideen om indlæring af grammatik gennem eksponering for sproget
<b>Grammatikkens rolle i undervisningen</b>		

9	"I min undervisning introducerer jeg som udgangspunkt et nyt grammatisk emne separat, hvorefter eleverne laver nogle grammatiske øvelser omkring dette emne"	Kun 18% viser uenighed, hvilket viser, at mange lærere introducerer grammatiske emner separat
10	"Separat grammatikundervisning fejler i forhold til at skabe bedre sprogkunderskaber, som kan bruges i naturlig kommunikation"	Udsagnet deler vandene
11	"Elever kan forbedre deres grammatiske nøjagtighed gennem gentagne øvelser med grammatiske strukturer"	Lærerne er meget enige
12	"Jeg bruger ofte online grammatikprogrammer, når eleverne skal træne grammatik"	Mange af lærerne anvender onlineøvelser ofte eller en gang i mellem, som supplement til andre øvelser.
<b>Grammatik og grammatiske regler</b>		
13	"Grammatikken udgør byggestenene for resten af sproget - det grundlæggende system, som alt andet bygges ud fra"	Lærerne er fortrinsvis enige med 50%, der var enige eller meget enige til sammenligning med kun 18%, der var uenige eller meget uenige
14	"Tydeligt definerede grammatikregler er en nødvendighed for at mestre sproget"	Fortrinsvis enighed ca. som ved udsagn 13
15	"Grammatiske regler bør præsenteres for eleverne, før det kan forventes, at de kan bruge dem"	Meget blandede svar
16	"Eksplicit grammatikundervisning bør kun inddrages efter behov"	Næsten lige mange lærere viser uenighed og enighed (hhv. 34% og 35%)

Ad 1) og 2). De lærere, som er fortalere for en integreret grammatik, begrundet det med henvisning til motivation, udbytte og relevans. De lærere, der foretrækker at undervise grammatik separat, peger på, at kontekstualiseret grammatik er svært for eleverne og tidskrævende og svært at udføre i praksis for læreren. Andre lærere peger på behovet for begge tilgange med en tendens til en deduktiv tilgang, hvor grammatiske former først introduceres, hvorefter der kan arbejdes med dem i øvelser og i tekstillæsning.

Ad 3). Konkret viden om grammatik ses som nødvendig for at opnå en succesfuld kommunikation, og derfor kan fokus i undervisningen ikke alene være på kommunikation, fordi elevernes sprog vil blive fejlfuld uden en grammatisk viden. Desuden ses kultur, samfund og historie også som vigtige elementer i undervisningen. Analyse- og fortolkningsfærdigheder anses også som vigtige af nogle engelsklærere.

Ad 4). I svarene ses en påvirkning fra læreplanen, samt idéer om, at konteksten er vigtig: fx om det drejer sig om mundtlighed eller skriftlighed, eller om sprog, der skal bruges ude i verden eller i en eksamenssituation.

Ad 5), 6), 7) og 8). Det virker til, at mange lærere egentligt er positive over for en induktiv tilgang til grammatikundervisning i teorien, men rigtigt mange af dem virker til at have udfordringer med at implementere det i praksis. Ud fra hvad de nævner, skyldes dette enten manglende tid eller elevernes lave niveau. Lærerne er ikke tilhængere af en implicit tilgang, hvor man ikke taler om de bagvedliggende grammatiske regler, men de kan sagtens se fordele i at præsentere mange eksempler og eksponere eleverne for naturlig sprogbrug.

Ad 9) og 10). Her skal lærerne mere konkret tage stilling til deres egen undervisning. Alt i alt giver kommentarerne et indtryk af forskellige undervisningsformer, hvor en eksplicit præsentation af grammatiske

regler virker som standard for mange lærere. Spørgsmålet er mere, om præsentationen kommer før eller efter, at der bliver koblet noget kontekst på, og her virker lærerne mere delte i deres praksis. Nogle kommentarer tyder på, at nogle læreres egen sprogindlæringsbaggrund med separat grammatikundervisning medvirker til, at de også selv tror på, at det godt kan fungere, fordi de har oplevet det på egen krop.

Ad 11) og 12). Lærernes svar tyder på, at de mener, øvelsernes effekt afhænger af elevtypen. Det kan være, at øvelserne ikke fører til læring, som kommer til syne i egen produktion, men kan øge elevernes motivation. Gentagelse og variation bliver nævnt som vigtige elementer, og onlineprogrammer kan bidrage til begge, samtidig med at de sparer tid og giver eleverne umiddelbar feedback. På minussiden er onlineøvelser løsrevet fra konteksten.

Ad 13). Grammatikken er vigtig, men det er ordforråd også ifølge lærerne.

Ad 14) og 15). I en dansk undervisningssammenhæng kan grammatikregler være en hjælp, især for at opnå et højt niveau og i forbindelse med eksamen, mener lærerne; eleverne kan godt lære bestemte ord og vendinger uden nødvendigvis at kende til grammatikken, der bliver brugt, og de kan også lære induktivt (men det er sværere), angiver lærerne.

Ad 16). Lærerne er usikre på, hvordan "efter behov" skal forstås, men en del engelsklærere mener, at eksplicit grammatikundervisning er nødvendig på grund af den skriftlige eksamen.

## Undervisning på tværs

Der er flere faktorer, der kan have en indvirkning på lærernes måde at undervise på. Det kan være forskelligt, afhængigt af hvilket sprog de underviser, hvorvidt de underviser i to fremmedsprog som for eksempel engelsk og spansk, eller hvorvidt de underviser en 1.g klasse eller en 3.g klasse.

### Engelsk vs. de andre sprogfag

Det er umiddelbart interessant at sammenligne engelsk med de andre fremmedsprogfag, idet engelsk har en særlig status, da alle danske skolebørn starter med engelsk i folkeskolen så tidligt, som de gør. Derudover er det også et sprog, børn og unge helt generelt bliver udsat for markant mere i deres hverdag og opvækst end de andre sprog, medmindre der er nogle specielle forhold omkring barnet. Derfor ville det ikke være utænkeligt, hvis engelsklærerne havde en anden tilgang til og tanker om grammatikundervisning, idet de fleste elever generelt set vil have et markant højere engelskniveau, når de starter i gymnasiet, end hvad der gælder for de andre sprog.

Den største forskel ses i udsagnet "Et sammenhængende sprog er vigtigere end et grammatisk korrekt sprog". Begge grupper hælder til at være enige, men engelsklærerne er generelt mindre enige i udsagnet end de andre fremmedsproglærere, hvis svar forholdsvis tydeligt viser, at de er enige i udsagnet. Ud fra det her udsagn kunne det altså tyde på, at engelsklærerne lægger mere vægt på et grammatisk korrekt sprog end de andre sproglærere. En fortolkning kunne være, at det er fordi eleverne allerede har et forholdsvis sammenhængende sprog, når de starter med engelsk i gymnasiet i sammenligning med nogle af de andre sprogfag, som kan være begyndersprog.

Den næststørste forskel findes i det første udsagn om at "Grammatik bør undervises separat, ikke i forbindelse med andre færdigheder". Begge grupper hælder altså til at være uenige i, at grammatik bør undervises separat, men engelsklærerne placerer sig lige et stykke tættere på "Hverken eller" kategorien,

hvilket tyder på, at gruppen med de andre fremmedsprogslærere er mere uenige i den separate grammatikundervisning.

Derudover er der ikke de helt store forskelle imellem de kvantitative resultater fra grupperne.

### Undervisning på tværs af sprog

Cirka en tredjedel af de adspurgte lærere i dette spørgeskema (167) underviser i to sprogfag. Ud af disse 167 har de 99 af dem engelsk som et af deres undervisningsfag. De resterende 68 underviser i to sprog, hvor engelsk ikke er et af dem. Vi har spurgt disse lærere med to sprogfag, om der er forskel i den måde de underviser i grammatik på alt efter sproget. Til det svarer cirka 50% "Ja", mens 29% svarer "delvis" og kun 18% svarer "nej". Af dem der svarede ja, var der en række lærere, der begrundede det i, at de underviser i dansk (som har et andet fokus i gymnasiet, da det er elevernes modersmål), latin (som ikke er et talt sprog), eller AP (hvor eksplicit grammatik er en del af formålet med faget). En del af de lærere, som har engelsk og enten tysk, fransk eller spansk, beskriver, at de har et mindre fokus på grammatik i engelsk, fordi eleverne kommer med et højere niveau, og derfor kan de nemmere integrere grammatikken i deres undervisning. En mindre gruppe af lærere mener dog det omvendte, da kravene til eksamen i engelsk kalder på en større metaviden om grammatik.

Tidligere i rapporten skrev vi, at gennemsnittet af lærerne angiveligt bruger 24,2% af deres undervisningstid på at undervise i grammatik. Når man deler svarene op alt efter hvilket sprog, lærerne har valgt som deres fag, så fordeler resultaterne sig en smule anderledes. Engelsklærerne er dem, som gennemsnitligt svarer, at de bruger mindst tid på grammatikundervisning, da de i gennemsnit bruger 18,9% af deres tid. Til sammenligning ligger spansk, fransk og tysk 7-9% højere og meget tæt på hinanden med hhv. 27,6%, 26,2% og 27,5%. Kinesisklærerne har et gennemsnit på 19,2% og AP-lærerne på 33,5%.

### Undervisningssprog

I spørgeskemaet bliver lærerne også spurgt, hvilket sprog de bruger, når de underviser i grammatik. Til det svarer hele 91% af de adspurgte, at de bruger dansk, når de skal undervise i grammatik i fremmedsproget. Som begrundelse angiver lærerne, at materialet er på dansk, at det bare er en "regel" man har valgt på arbejdspladsen (og dermed ikke eget valg), at det skaber en større forståelse, eller at det har at gøre med elevernes niveau eller det konkrete grammatiske emne. Der er lærere, der har forsøgt at bruge fremmedsproget til grammatikundervisningen, men har erfaret, at det er for svært. Af kommentarerne kan det ses, at nogle lærere mener, at det er for svært at bruge fremmedsproget, når det drejer sig om begynderprog fremfor fortsættersprog, og at der er forskel mellem engelsk og et 2. fremmedsprog. En gruppe af engelsklærere (omkring 35) begrundede deres anvendelse af dansk med, at eleverne til den skriftlige eksamen skal forklare grammatik på dansk.

### Undervisning på tværs af hold og årgange

Langt størstedelen af lærerne mener, at der er forskel i deres måde at arbejde med grammatik på alt efter, hvilken årgang klassen er på. En håndfuld lærere forklarer, at deres tilgang er mere "legende" det første år, mens andre mener, at didaktikken er den samme, men at grammatikken bliver sværere. Andre nævner den skriftlige eksamen som en faktor, der spiller ind, jo tættere de kommer på eksaminerne i 3.g.

## Åbne spørgsmål om praksis

I spørgeskemaet indgik der også en håndfuld åbne spørgsmål, som lærerne kunne besvare med en helt fri tekst. På grund af omfanget af de mange kommentarer og diversiteten i svarene har vi i nedenstående forsøgt at opsummere svarene til disse spørgsmål. Overskriften på afsnittet afspejler spørgsmålet, sådan som lærerne mødte det i spørgeskemaet. Ved den lange rapport kan man læse en mere detaljeret gennemgang.

### Hvordan præsenterer du et nyt grammatisk emne?

Svarene til dette spørgsmål viser stor mangfoldighed, men vi kan også se nogle tendenser:

- Der arbejdes både deduktivt og induktivt, men den deduktive metode virker til at være den mest anvendte. Det er især det, man kan kalde PP(P): præsentation af reglerne – øvelser (practice) – og nogle gange (men ikke i alle tilfælde) produktion, dvs. mere fri anvendelse af den grammatiske størrelse, enten skriftligt eller mundtligt eller begge.
- Reglerne præsenteres på tavlen via powerpoints, videoer, billeder, tegninger, leg, sang osv. I nogle tilfælde skal eleverne læse om reglerne i en grammatikbog, begyndersystem, på nettet, youtube video eller lign. før lærerens præsentation. I nogle (færre) tilfælde er det eleverne selv, som skal forklare reglerne til hinanden, efter de har læst om dem.
- Et af de mest hyppige ord i besvarelsene er "tekst". Rigtigt mange lærere nævner, at de baserer deres grammatikgennemgange på de tekster, de er i gang med at læse, hvilket tyder på en meget tekst-centreret undervisning. Kun en lærer nævner, at hun vælger grammatiske emner efter kommunikative mål.
- Sammenligninger med dansk (eller evt. engelsk eller andre sprog) bruges til at forklare nye grammatiske fænomener.
- Eksamen spiller en rolle i udvælgelse af grammatiske fænomener, og der øves med tidligere eksamensopgaver.

### Hvordan repeterer du tidligere introducerede emner?

Dette spørgsmål er tæt forbundet med det foregående og var tiltænkt at kunne vise, hvorvidt der arbejdes forskelligt med hhv. nye og allerede gennemgåede grammatiske emner. Det korte svar til dette virker til at være, at der er en tydelig forskel, selvom nogle fremgangsmåder går igennem besvarelsene til begge spørgsmål.

Selvom der også her er stor variation, virker arbejdsmåderne alt i alt til at være mere elevcentrerede end ved præsentation af nye grammatiske emner. Nogle få lærere nævner tavlegennemgange, men der er flere, der forklarer, at det er eleverne, der står for arbejdet. Det kan være at holde oplæg om emnet, snakke sammen i par/grupper om emnet, besvare eller selv skabe øvelser, læse om emnet i grammatikbogen/som lektie eller inddrage de pågældende emner i fejlrettelser og genafleveringer af egne opgaver. Nogle få lærere repeterer slet ikke grammatiske emner, dvs. at de kun arbejder eksplicit med nye grammatiske emner. I tydelig kontrast til det foregående spørgsmål er ordene "induktiv" og "deduktiv" fraværende fra besvarelsene. Ofte repeteres tidligere gennemgåede grammatiske emner via øvelser, såsom papir- og onlineøvelser, quizzet, leg, spil, kommunikative tasks, samtaleøvelser, rollespil, stationslæring, escape rooms, opbygning eller oversættelse af sætninger og især ved brug af tidligere eksamensopgaver eller eksamenslignende opgaver.

Eksamen er en af grundene til, at tidligere emner repeteres. En anden begrundelse, der angives, er "efter behov". Behovet kan bl.a. opstå fra teksterne (ligesom ved det tidligere spørgsmål er "teksten" et meget



centralt element), fra elevernes spørgsmål eller fra deres afleveringer. Nogle lærere arbejder på en mere planlagt måde med en fast plads til repetition af grammatiske emner. Nogle lærere nævner, at de ofte tilføjer noget nyt, når de repeterer et tidligere gennemgået emne enten i form af nye typer øvelser, en ny kontekst eller en uddybelse af reglerne.

### Hvordan vælger du, hvilke grammatiske emner du præsenterer for dine elever?

Der er også til dette spørgsmål en stor variation i svarene. Teksterne, eksamen og læreplanen er igen centrale. Det handler om at "få vinget emner af", som en lærer udtrykker det. Det vidner om en tankegang, hvor grammatikken er meget fastlagt, hvor man som lærer tænker, at det handler om en bestemt række emner, man skal have præsenteret for eleverne inden eksamen.

Andre lærere følger progressionen i lærebogssystemer eller som aftalt i faggruppen. Her får man igen billedet af en tjekliste med grammatiske emner, man som lærer skal igennem. Der dannes også et billede af, at lærerne har en tydelig idé om, hvilke emner der er de "vigtigste" at præsentere først. Ordet "progression" er centralt, og går igen i rigtig mange forklaringer. Alt i alt virker det som en ret struktureret tilgang til grammatik, hvor man fra begyndelsen af forholdsvis nøje har udvalgt, hvilke grammatiske emner der skal introduceres før andre, og hvornår i forløbet det bedst lader sig gøre.

Også til dette spørgsmål er ordet "tekst" hyppigt brugt, og en del lærere forklarer, at det grammatiske emne vælges ud fra "dagens tekst". Generelt er der flere, der også nævner "behov" som en sekundær faktor i beslutningsprocessen.

### Nævn en eller to lærebøger, grammatikbøger, hjemmesider eller programmer, som du finder nyttige i forbindelse med grammatikundervisning, og forklar kort hvorfor.

Det var meget tydeligt i besvarelsene til dette spørgsmål, at særligt et program blev nævnt igen og igen: *MinLæring*. Det vælges, fordi det er nemt at bruge, selvom opgaverne "er lidt isolerede". Der nævnes også forskellige grammatikbøger og lærebogssystemer til de forskellige sprog, og nogle titler går igen i flere besvarelser. Nogle er "klassiske, med et grammatisk emne ad gangen" og andre lidt mere induktive eller funktionelle/kommunikative ifølge lærerne.

Af mere generelle redskaber, der bliver nævnt, er der *Quizlet*, *Quia*, *Kahoot*, *Systemes* forskellige bøger og e-bøger. Nogle lærere nævner, at de mest bruger egne øvelser. En lærer forklarer brugen af digitale redskaber med, at "elektroniske hjælpemidler kan gøre øvelserne sjovere, måler deres forbedringer og giver eleverne et klart indblik i deres fejl og mangler".

### Nævn et par typiske øvelser vedrørende grammatik fra din undervisning.

Af typiske øvelser vedrørende grammatik går ordet "tekst" endnu engang igen, og der er en hel del lærere, der nævner opgaver "i forbindelse med tekstarbejdet". Den type opgave, der går klart mest igen i kombination med tekstarbejdet, er ofte noget med at "finde" ting i teksten. Det kan både være "en bestemt ordklasse" såsom "adjektiver", "substantiver", "verballed" eller mere generelt "eksempler på et grammatisk fænomen". Ofte beskriver lærerne, at denne type opgave derudover går ud på at "forklare" noget, efter eleverne har fundet formerne, for eksempel "forklare placering" eller forklare en brug af en bestemt verbaltid. Det kan også være noget med, at eleverne skal bøje ordene, efter de har fundet dem, diskutere brugen eller prøve "at udlede grammatiske mønstre".

I kombination med ovenstående type opgave, nævner flere lærere også omskrivning af sætninger og kortere tekststykker som en typisk grammatikopgave, eksempelvis i form af at omdanne ”fra én grammatisk tid til en anden”. Derudover nævnes også andre omskrivningsopgaver, hvor eleverne skal omskrive sætninger, eller fejlsætninger, hvori eleverne skal finde, forklare og rette fejl, samt opgaver med fokus på elevernes produktion af især skriftlig tekst, men også lidt tale.

Af andre øvelsestyper nævnes igen de digitale grammatikøvelser som for eksempel fra MinLæring samt forskellige typer af spil og lege: vendespil, videoer, escape room, sudoku med verber, hoppeleg med præpositioner, kridtstafet, sænke slagskibe, gåsespil, puslespil og andre quizzer. Eksamensopgaver og billedbeskrivelser (som er en del af eksamenen på nogle af sprogene) er også nævnt. Kun to gange bliver ordet ”task” nævnt: en enkelt lærer skriver ”kommunikative tasks”, og en anden nævner ”tasks med et skjult grammatisk fokus”. Det tyder altså på, at task-begrebet stadigvæk ikke er hyppigt anvendt ude i klasselokalerne. Derimod virker det til, at oversættelsesopgaver og indsætningsøvelser stadig er noget. en hel del lærere bruger i deres undervisning, selvom nogle mener, at det er ”tankeløs udfyldning”.

## Samspil mellem interviews og spørgeskemabesvarelser

Vi henviser til den lange rapport for en udførlig gennemgang af interviewene. Her opsummerer vi de vigtigste elementer, der går igen i begge datatyper.

Igennem de seks interviews bliver det bekræftet fra spørgeskemaet, at begrebet ”tekst” er helt centralt for sproglærerne, og at meget undervisning er centreret omkring emnelæsning. Rigtigt mange lærere, både i spørgeskema og i interviews, nævner også, at de ofte tager udgangspunkt i dagens tekst, når de vælger et grammatisk fokus.

Når de grammatiske emner skal introduceres, så virker det dog til, både i en del besvarelser af spørgeskemaet og hos flere interviewpersoner, at der mange steder hersker en PPP-lignende tilgang med en præsentation af regler efterfulgt af øvelser og eventuelt også noget friere produktion. Selvom emnet bliver valgt ud fra det øvrige tekstarbejde, er det dog værd at se på, hvilket fokus de dertilhørende øvelser har. Mange lærere forklarer både i spørgeskema og i interviews, at de prøver at kontekstualisere øvelser, hvilket i sig selv er en god intention, men fordi en øvelse er kontekstualiseret, så kan den stadig godt i større eller mindre grad udelukkende have fokus på grammatiske former uden nogen form for betydningselement i sig. Dette virker for eksempel til at være sagen, når flere lærere nævner øvelser med at finde ordklasser i tekster.

Flere af lærerne i interviewene nævner også, at de går frem efter en model for progression, hvor man tager det mest basale først, og så bliver de grammatiske former, som de præsenterer, sværere og sværere hen ad vejen. Det var også en tankegang, der var til stede i fritekstspørgsmålet om, hvordan lærerne vælger, hvilke grammatiske former de vil præsentere for eleverne. Det er også en af de ting, der indikerer, at der stadigvæk er tråde tilbage til den meget traditionelle tilgang til undervisning - også kaldet *fokus på former* - hvor man præsenterer sprog en grammatisk form ad gangen. På den anden side er der også tegn på, at lærerne forsøger at integrere grammatikken i højere og højere grad. Dette kan ses i besvarelserne til spørgeskemaet, hvor lærerne vægter en integreret og kontekstualiseret grammatik meget positivt i teorien. På den måde er det interessant, om lærerne egentlig vælger det grammatiske emne ud fra teksten, eller om teksten nærmere bliver valgt ud fra det grammatiske emne? I nogle tilfælde kunne det godt tyde på det sidste; for eksempel nævner en lærer, at det tager for lang tid for hende at finde autentiske tekster, som passer til det, hun havde tænkt, de skulle arbejde med, så derfor skriver hun dem selv.

De interviewede lærere er stort set også enige om, at grammatikundervisningen i sprogfagene har en overordnet deduktiv tilgang, og selvom flere af dem virker til nogle gange at prøve mere induktive metoder af, så har de fleste af dem også nogle forbehold. Det stemmer meget godt overens med det billede, der tegnede sig i spørgeskemaet, hvor lærerne i teorien virkede til at tænke positivt om induktive metoder, men hvor kommentarerne også viste, at mange oplever udfordringer med dem i praksis. I interviewene bliver det også nævnt, at induktive metoder kan tage længere tid, og at elevernes niveau kan gøre, at de ikke formår at lave den intendede kobling mellem eksempler og regler. En lignende udfordring gør sig for eksempel også gældende vedr. task-baseret undervisning, som bliver påskønnet i teorien men fremviser udfordringer i praksis.

I forlængelse af dette viste interviewene også, at mange lærere mener, at det er nødvendigt med eksplicit grammatikundervisning, hvilket ikke fremgik lige så tydeligt af spørgeskemaet. Hos et par af de interviewede lærere bliver det meget tydeligt, fordi de afsætter tid i skemaet til "grammatik" og bruger hele eller halve moduler tilrettelagt udelukkende med fokus på grammatiske former.

Når det kommer til repetition af tidligere gennemgåede emner, så lader det til, at resultaterne fra interviewene stemmer meget godt overens med spørgeskemaet. Nærmest alle seks interviewede lærere nævner, at de repeterer grammatiske former, hvis de ser et behov for det i form af hyppige fejl hos eleverne, og på den måde er tilgangen til repetition mere reaktiv end ved præsentationen af formerne, der i høj grad virker meget mere planlagt. Den planlagte repetition virker også til at forekomme, men umiddelbart mest når de nærmer sig den skriftlige eksamen. At den skriftlige eksamen har en tydelig påvirkning, var synligt i spørgeskemaet, og det samme kommer til udtryk hos de interviewede lærere, der nævner brugen af eksamenslignende øvelser i undervisningen.

Det tyder også på, at erfaringerne fra egen indlæring spiller ind ved mange af lærerne, der specielt i starten af deres karrierer måske underviser, sådan som de selv blev undervist, eller i hvert fald inddrager elementer fra den undervisning, som de har tænkt positivt omkring. På den anden side er det også interessant at høre i interviewene, hvor meget erfaringen i løbet af årene betyder for flere af lærerne. Mest tydeligt var det ved en af de interviewede lærere, der lader til at tro på, at erfaringerne med at prøve forskellige ting af i undervisningen og se 'hvad der virker' er noget, der kommer til at spille en stor rolle i udformningen af hendes undervisning i fremtiden. Også hos en anden lærer kunne man se, at både erfaringerne man selv gør sig, samt erfaringerne under pædagogikum, når man observerer, hvad andre lærere gør, har en påvirkning.